

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Гомон Ольги Олександрівни

«Архітектурно-планувальна організація освітніх комплексів «дитячий садок - початкова школа»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд»

На відгук представлена дисертація, що складається з термінологічного словника, вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. Структура дисертації достатньо обґрунтована.

Актуальність теми дослідження Освіта відіграє важливу роль в духовному та науково-технічному розвитку суспільства, формуванні інтелектуального потенціалу країни. Закон України «Про освіту» визначає необхідність та безперервність освіти, і першими ланками, що закладають основи для подальшого навчання людини, є дошкільна та початкова освіта. Створення комфортного, безпечного, архітектурно виразного середовища, яке відповідає сучасним вимогам до навчання, сприяє впровадженню нових форм та методів навчання, є необхідною умовою для повноцінного отримання знань. Одночасно з дитячими садками та початковими школами в Україні функціонують освітні комплекси «Дитячий садок - початкова школа». Але, на відміну від закладів дошкільної та загальної середньої освіти, освітні комплекси не забезпечені відповідними науково обґрунтованими рекомендаціями щодо складу та площ приміщень, їх функціональних взаємозв'язків, архітектурно-планувальних рішень будівель; не враховується необхідність гнучкого планування навчальних будівель, зумовленого періодичною зміною кількості дітей різного дошкільного та шкільного віку, а також зміни форм і методів навчання. Тому актуальність теми дослідження Гомон Ольги Олександрівни не викликає сумніву.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри теорії архітектури КНУБА «Теоретичні основи архітектури громадських будівель та комплексів», зареєстрованого за номером 0117U005420 від 2017 р.

Мета даної роботи полягає у розробці типологічних основ, принципів та прийомів архітектурно-планувальної організації будинків освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа», а також практичних рекомендацій щодо їх проектування.

Відповідно до поставленої мети автором сформульовано та послідовно опрацьовано наступні **завдання**:

- висвітлити сучасний стан дослідження, проблеми, історію виникнення та перспективи організації навчально-матеріального середовища освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа» для визначення основних напрямків дослідження;
- дослідити вітчизняний та зарубіжний досвід формування освітніх об'єднань, визначити загальну методику дослідження, провести комплексний аналіз педагогічних та гігієнічних чинників формування архітектурного середовища освітніх комплексів;
- проаналізувати функціонально-планувальну структуру території освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа»;
- дослідити містобудівні вимоги розміщення освітніх комплексів; визначити методику розрахунку мережі, номенклатуру та прийоми розміщення освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа» в житловій забудові;
- визначити особливості об'ємно-планувальних рішень будівель освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа»; встановити склад та площі приміщень, визначити можливість гнучкого використання матеріальної бази для різних форм навчально-виховної роботи;

- розробити методика формування освітніх комплексів на основі уніфікованих блок-елементів; надати методичні рекомендації щодо проектування даного типу комплексів.

Об'єкт дослідження: освітні комплекси «Дитячий садок – початкова школа».

Предмет дослідження: архітектурно-планувальна організація освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа».

Варто відзначити структурованість роботи Гомон О.О., логічність викладу наукового матеріалу. Визначені об'єкт, предмет, мета і завдання узгоджені між собою, відображають сутність і зміст досліджуваної проблеми.

Високий ступінь **обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій** визначається тим, що загальна методика дослідження базується на комплексному підході, робота ґрунтується на загальнонаукових, а також спеціальних методах дослідження: функціонально-планувального моделювання, експериментального проектування, аналізу інноваційної освітньої діяльності, підтверджується висвітленням нових пропозицій в публікаціях та обговоренням на наукових конференціях.

Достовірність результатів дослідження обумовлена їх підтвердженням в ході експериментального проектування, про що свідчать акти впровадження.

У вступі висвітлено актуальність теми, зв'язок роботи з науковими програмами, формулює мету, задачі і методи дослідження, наукову новизну, особистий внесок, практичне значення і впровадження результатів в навчальний процес та архітектурне проектування. Наведено дані щодо публікацій. А саме: основні положення дисертації опубліковано у 12 наукових працях: фахових наукових виданнях України –7 статей; 2 статті в іноземних фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних; 2 тези наукових доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття, яка додатково відображає наукові результати

дисертації. Основний зміст та висновки дисертаційної роботи обговорені на 12 науково-практичних конференціях.

У першому розділі дисертаційного дослідження «СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ, ПРОЕКТУВАННЯ І БУДІВНИЦТВА КОМПЛЕКСІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ» проаналізовано передумови створення комплексів навчально-виховних закладів, вивчено результати наукових робіт та нормативних документів щодо вимог формування освітніх комплексів і встановлено, що у наукових дослідженнях детально не вивчалися особливості формування освітніх комплексів, у яких об'єднуються дитячі дошкільні заклади та початкові школи. Визначено історичні засади формування освітніх комплексів «Дитячий садок-початкова школа» в контексті розвитку загальної та дошкільної освіти в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід проектування і будівництва комплексів дошкільної та початкової освіти і визначено, що рівень матеріально-технічної бази таких освітніх комплексів закордоном зазвичай досить високий. Відображено принципи та прийоми рішень дитячих садків, шкіл та комплексів, які доцільно використовувати у вітчизняній практиці.

У другому розділі «МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ КОМПЛЕКСІВ» опрацьовано методологічні засади, основні підходи та методи, використані в роботі. Обґрунтовано доцільність блокування та кооперування старших груп дитячих садків з початковими класами загальноосвітніх шкіл і формування на цій основі освітніх комплексів, які дають можливість гнучко реагувати на демографічні коливання і, в разі потреби, змінювати функцію дитячого садка на функцію початкової школи, і навпаки. Акцентовано, що гнучкість та багатоваріантність навчального середовища є одним з головних концептуальних положень у побудові мережі і типології освітніх комплексів на сучасному етапі, на основі якого формуються структурні елементи шкільної мережі в масовій ущільненій міській забудові. Проаналізовано

вплив сучасних методів навчання та нових освітніх технологій на створення навчально-матеріальної бази.

Важливим результатом даного розділу є пропозиції щодо базисної номенклатури різних типів освітніх комплексів для масового міського будівництва, на основі якої в третьому розділі розроблено схеми функціонально-планувальної організації освітніх комплексів.

Слід позитивно відмітити, що в роботі запропоновано методика містобудівного розрахунку забезпеченості мешканців мікрорайону місцями в освітніх комплексах дитячий садок – початкова школа, яка враховує особливості наявної мережі закладів освіти в мікрорайоні та демографічну структуру населення дошкільного й шкільного віку. В параграфі 2.3 опрацьовано містобудівні особливості розміщення освітніх комплексів «Дитячий садок-початкова школа», результатом чого стали пропозиції щодо коригування радіусів обслуговування навчальними закладами мешканців прилеглої житлової забудови, а також прийоми блокування освітніх комплексів.

У третьому розділі «РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ ОСВІТНІХ КОМПЛЕКСІВ «ДИТЯЧИЙ САДОК – ПОЧАТКОВА ШКОЛА» на основі проведеного дослідження надано рекомендації щодо функціонально-планувальної структури дитячих садків та початкових шкіл у складі освітніх комплексів, об'ємно-просторових рішень та методики проектування освітніх комплексів з використанням уніфікованих блок-модулів.

Цікавим результатом даного розділу є запропоновані архітектурно-планувальні схеми уніфікованих параметрів групових осередків дитячого садка та перших навчальних класів, що в умовах демографічних коливань забезпечить можливість змінювати їх функціональне призначення.

Важливим для даного дослідження також можна вважати ґрунтовний аналіз існуючих нормативних вимог, а також науково обґрунтовані пропозиції, розроблені автором. Слід відмітити, що третій розділ дисертації

має практичні рекомендації щодо проектування освітніх комплексів «Дитячий садок-початкова школа». Це має велике значення для архітектурної практики.

Основні положення та висновки дисертації достатньо обґрунтовані як на теоретичному, так і на практичному рівні. Дослідження Гомон Ольги Олександрівни відповідає вимогам, що висуваються до наукових досліджень за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд».

Дисертація має безумовну **наукову новизну**, більшість результатів одержано вперше:

- досліджено архітектурно-типологічні особливості освітніх комплексів, в яких об'єднуються дитячі садки та початкові школи на основі уніфікації та універсалізації основних структурних елементів;

- розроблено методику містобудівного розрахунку для освітніх комплексів «Дитячий садок – початкова школа», запропоновано показники забезпеченості мешканців мікрорайону місцями в освітніх комплексах «Дитячий садок – початкова школа»; уточнено диференційовані показники радіусів доступності до освітніх комплексів залежно від щільності населення та містобудівних особливостей;

- встановлено базисну номенклатуру з п'яти типів освітніх комплексів на 180 місць (3 групи + 4 класи), 360 місць (6 груп + 8 класів), 540 місць (9 груп + 12 класів), 300 місць (3 групи + 8 класів), 480 місць (6 груп + 12 класів), на основі яких розроблено схеми функціонально-планувальної організації освітніх комплексів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні висновки і розроблені рекомендації дозволяють доповнити діючі нормативні документи вимогами щодо архітектурно-планувальних рішень освітніх комплексів. Методичні рекомендації можуть бути використані при новому будівництві та в умовах реконструкції існуючих будинків дошкільних закладів та шкіл. Висновки і результати дослідження можуть

знайти використання в педагогічній роботі, а також в навчальному процесі при розробці курсових та дипломних проектів на архітектурних факультетах.

Завершується робота досить розгорнутими висновками, які є логічними, слугують віддзеркаленням основних результатів дисертаційної роботи. Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною роботою.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення:

1. В умовах запровадження інклюзивного навчання збільшення радіусу доступності закладів дошкільної та початкової освіти до 800 метрів потребує додаткового обґрунтування.

Зауваження до дослідження:

1. В розроблених уніфікованих функціональних блоках запроектовано класні приміщення з одностороннім освітленням денним світлом. Це ускладнює проведення групових форм навчання, які передбачені сучасними педагогічними вимогами.

2. Потребує удосконалення стилістика викладення наукового матеріалу. У тексті дисертації застосовано фрази розмовної лексики, що є неприпустимим у наукових працях (стор.52 абзац 3).

3. В подальших дослідженнях доцільно було б дослідити особливості формування дошкільних підрозділів у структурі гімназії.

Зазначені зауваження не знижують високого рівня представленого дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Гомон Ольги Олександрівни «Архітектурно-планувальна організація освітніх комплексів «Дитячий садок - початкова школа» містить науково обґрунтовані висновки, які розв'язують актуальну для сучасної архітектурної науки проблему формування закладів освіти нових типів. Дисертація «Дитячий садок - початкова школа» є самостійною завершеною науковою працею, яка відповідає критеріям і вимогам ДАК Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а автор дисертації Гомон Ольга Олександрівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд.

Офіційний опонент:

кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри
архітектури будівель та дизайну
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Тишкевич О. П.

к.е.н., доцент,
проректор з наукової та міжнародної роботи
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Сівіцька С. П.